

Izhaja razun nedelje in praznikov vsak dan ob 16. uri
Račun pri poštnem ček. zav. v Ljubljani št. 11.409
Velja mesečno, prejemnik v upravi ali po pošti 10 Din, dostavljen na dom pa 12 Din

Telefon:
Uredn. 2440 Uprava 2455

Uredništvo in uprava: Maribor, Aleksandrova cesta št. 13
Oglasi po tarifu
Oglase sprejema tudi oglasni oddelček »Jutra« v Ljubljani, Prešernova ulica št. 4

Carinska unija med Jugoslavijo in Rumunsko

PRVI KORAK ZA USTANOVITEV NAJTESNEJŠE GOSPODARSKE ZVEZE MED OBEMA DRŽAVAMA JE STORJEN V SINAJI.

SINAJA, 1. avgusta. Vodilni član jugoslovensko-rumunske agrarne konference v Sinaji je dal dopisniku avstrijskega dopisnega urada o značaju in ciljih konference zelo zanimive podatke. Naglasil je, da se na konferenci pričinja ustanavljati carinska unija med Jugoslavijo in Rumunijo. Ta akcija bo izvedena v dveh etapah. Najprej bo sklenjena provizorna konvencija, kateri bo nato sledila širša pogodba. Sklenitev nove trgovinske pogodbe med Jugoslavijo in Rumunijo je bila zato odgojena ter se bodo pričeta pogajanja nadaljevala že na

podlagi omenjene konvencije. Rumunska in Jugoslavija sta si na jasnem, da carinska unija ni docela v skladu konference zunanjih ministrov Male antante v Štrbskem Plesu glede gospodarske Male antante. Vendar pa se je izkazalo, da je zaradi dane gospodarske strukture omejenih držav najsrečnejša rešitev tega problema v carinski uniji. Sinajska konferenca predstavlja prvi konkreten korak na potu do splošne evropske carinske unije. — Glede udeležbe na varšavski konferenci pa še ni ničesar končno veljavnega sklenjeno.

Besede in dejanja

Ako naši zaslužni bratje v Julijski Krajini poročajo o razmerah, v katerih žive, bi mogel kdo reči, da niso dovolj nepristranski. Tudi poročilom našega tiska v Jugoslaviji bi lahko kdo očital pomanjkanje objektivnosti. Zato čujemo enkrat popolnoma nevtralen glas: nizozemska pisateljica gospa Bakker van Bosse, ki je prepotovala celo slovensko ozemlje v Italiji in točno ugotovila tamošnji položaj, je nedavno o tem obširno pisala v švicarskem dnevniku »Neue Zürcher Zeitung«. Njena izvajanja so težka obtožba fašizma.

Gospa Bakker van Bosse najprej citira proglas, ki ga je izdalo vrhovno poveljstvo italijanske vojske, ko je koncem svetovne vojne vpadla v Istro:

»Slovenci! Italija, velika dežela sva bode, vam bo dala iste pravice, kakor vsem ostalim svojim državljanom. Dala vam bo šole, v katerih se bo poučevalo v vašem materinskem jeziku, dala vam bo več šol nego vam jih je dala Avstrija ...

Slovenci, bodite uverjeni, da bo močna in zmogovita Italija znala poskrbeti za vse svoje državljane, najsi pripada katerikoli narodnosti!

Tako besede! A resnica?

Gospa Bakker van Bosse navaja:

»Z 1. 1927. je ženevsko Društvo narodov dobilo obvestilo, da je Italija zaprla 540 slovenskih in hrvatskih šol in da ste ostali samo dve slovenski šoli v Trstu. Tudi ti dve zadnji slovenski šoli v fašistični Italiji ste že davno zaprli. Tako je bil odstranjen vsa slovenska nevarnost!«

Toda bilo je tu na stotisoče slovenskih imen. Lahka odpora: v Istri z veliko slovensko večino se izda odredba o obvezni izmeni rodbinskih imen. Sam tajnik fašistične stranke signor Turati je napisal predgovor k seznamu več stotin imen, ki morajo biti brezpogojno poitalijančena. Kdor bi se ne pokoril in se še dalje posluževal starih imen, bo kaznovan z globo 500 do 5000 lir. Pisma, naslovljena na stara imena, se izločijo in uničijo. Slava Bogu, »močna in zmogovita« Italija se je obranila tudi te nevarnosti, veleizdajniških rodbinskih imen!

Raznarodovanje slovenskega življa pričenja že od tretjega leta naprej. Triletni otrok mora v italijanski otroški vrtec, od 6. leta naprej v fašistično šolo. Kot nekaj naravnost neverjetnega je ugotovila gospa Bakker van Bosse dejstva, da je bilo več desetih ljudi zaprtih zato, ker so dali doma popolnoma zasebno učiti svoje otroke slovenski. Kot corpora delicti so našli pri njih abecednike in druge slovenske knjige.

Da najdejo povod za hišne preiskave in aretacije neljubega slovenskega življa, se poslužujejo podtikanja orožja in slovenskih zastav. Znani tržaški odvetnik je nedavno sedel dva meseca v zaporu, ker so pri preiskavi našli pri njem v zavoju slovensko tro-

»R 100« po velikih težavah pristal

LONDON, 1. avgusta. Zrakoplov »R 100« je skoro doletela na poslednji etapi njegovega poleta katastrofa. Letalo je prišlo v strahovit vihar in je moralo zmanjšati svojo brzino za polovico. Vkljub spretnemu manevriranju pa je bil zrakoplov po nevihti zelo težko poškodovan. Raztrgalo mu je namreč obod in odlomilo krila. Med poletom ni bilo mogoče popraviti škode, edino obod so malo zakrpali. Ker je vdrla poleg tega tudi voda v notranje prostore, je že bila podoba, da bo letalo moralo pristati pred ciljem. Vendar pa se mu je posrečilo, potem ko so izmetali mnogo inventarja, po nizkem poletu pristati ob 6.30 našega časa na letališču v Montrealu.

Pričetek gasilskih svečanosti

LJUBLJANA, 1. avgusta. V okviru u-tvoritvenih svečanosti vseslovenskega kongresa gasilcev je bila danes dopoldne ob 10. na velesejskem prostoru otvorena zgodovinska gasilska razstava. Otvoritev je prisostvoval poleg oficijelnih funkcionarjev gasilstva s predsednikom Jugoslovenske gasilske zveze g. Josipom Turkom in drugimi odličnimi gosti iz Poljske, Belgije in Češkoslovaške tudi zastopnik Nj. Vel. kralja brigadni general g. Popović. Razstavo je otvoril župan ljubljanski dr. Dinko Puc, nakar so si povabljeni ogledali vse zanimivosti razstave. Najbolj zanimiv predmet na razstavi je vsekakor slavnato vedro za vodo, ki ga je razstavilo mariborsko gasilno društvo.

bojnico. In ta zavoj je »pozabil« par minut pred hišno preiskavo pri njem neznan obiskovalec.

Pač pa so v eni stvari italijanske oblasti napram Slovincem in Hrvatom silno uslužne: dočim državljani italijanske narodnosti le s težavo dobe potne listine za inozemstvo, pa jih dobe državljani slovenske narodnosti, zlasti če se nameravajo trajno izseliti, nemudoma. Posledica? V desetih letih fašističnega režima se je izselilo iz Italije nad 120.000 Slovincem in Hrvatov, torej več ko petina, skoro četrtina slovenske manjšine.

Slovenski listi so bili postopno vsi prepovedani. Šele 1. 1929., ko se je vlada prepričala, da je zelo mnogo uradnih razglasov in odlokov, ki jih slovensko prebivalstvo ne razume, je dovolila v Trstu tri slovenske liste, v

Odhod dr. Jegliča iz Ljubljane

LJUBLJANA, 1. avgusta. Danes dopoldne se je nadškof dr. Jeglič poslovil od vernikov ljubljanske škofije in zbrane duhovščine ter se ob potrkanju vseh ljubljanskih zvonov odpeljal z brzovlakom proti Celju, od koder odide za stalno v Gornji grad.

Nesreča potniškega parnika

NEWYORK, 1. avgusta. V pristanišču Jersey City ob izlivu Hudsona se je večeraj potopil veliki prekoceanski potniški parnik »Prezident Harrison«. Vseh 300 potnikov, samih bogatih Američanov, se je s posadko vred še pravočasno rešilo. Škoda znaša milijon dolarjev.

Tukova obsodba potrjena.

Vrhovno sodišče v Pragi je 31. julija odbilo pritožbo bivšega poslanca in generalnega tajnika Hlinkove slovaške ljudske stranke Tukey proti sodbi bratislavskega sodišča, ki ga je radi veleizdaje in vohunstva obsodilo na 15 let ječe.

Veleakvarij v Aziji.

V tekočem letu bodo zgradili na zemljišču obalnega laboratorija v Misakimahiju na zapadni obali japonskega polotoka Miura največji akvarij na Japonskem. Ta gradnja bo stala poltretji milijon dinarjev. V tem akvariju bodo imeli vse vrste domačih in tujih rib ter morskih rastlin.

Pristopajte k stavbi zadrugi »Ribniška koča« kot zadrugi član! Delež 1/10 Din 100, pristopnina Din 20. Pojasnila daje zadruga »Ribniške koče« r. z. z. o. z. v Mariboru.

Gorci enega slovenskega in enega hrvatskega, a pod pogojem, da smejo uredniki biti samo zanesljivi ljudje, ki jih sprejme za svoje člane fašistična novinarska korporacija.

Ko je nizozemska pisateljica vpraševala na raznih merodajnih mestih, čemu takšen režim napram slovenski manjšini, so ji odgovorili povsod enako:

Merodajne pogodbe o manjšinah nas ne vežejo. Tu na meji ne moremo delati liberalne politike. Naši sosede so danes prijatelji, jutri so pa lahko naši neprijatelji!

To so v glavnem ugotovitve nizozemske pisateljice, ki je gotovo objektivna. Zdi se, da se prav nič ne razlikujejo od ugotovitev, ki so nam dobro poznane, zato so tem večjega pomena za široko svetovno javnost.

Tragična smrt Sokola.

Tam v Vukovskem dolu v miru Jarenine je domoval pri starših na lepi kmetiji — mladenič Konrad Šketa. Bil je precej zbezan in neusmerjen, ko pa je postal izvršujoči član »Mariborskega Sokola«, je bil kakor prerojen k dobremu. Začel je spoznavati in ceniti zgledne značaje in zaničevati ogabnost propalosti. Značilno je, da je hodil skoro tri ure hoda k sokolskim vajam v Maribor. To je požrtvovalnost, porojena iz gorečnosti do plemenite ideje. Pa je prišel sokol Šketa za delavskega paznika v Radgono k regulaciji struge Mure. V soboto, dne 18. julija t. l. se je kopal s tovariši v Muri. Kot smeli Sokol je preplaval reko, ob povratku pa so ga zagrnil hladni valovi in ga zalili v smrt. Zakladi je na pomoč, pa rešilni čolnč je prišel prepozno. Šketa je izginil in šele v Ljutomeru ga je Mura izplovila ter so ga pokopali kot neznanega utopljenca. Pozneje so ugotovili njegovo ime in v sredo, dne 30. julija se je izvršil prevoz v Jarenino. Članstvo domačega Sokola je olepšalo blagobojnemu bratu Konradu korak v zadnji dom. Starosta br. Lubienški mu je ob odprtem grobu govoril zadnje slovo ter položil svež venec ob grob, domači zbor pa je zabel tolažilno »Vigrede«. Spaval v sladkem miru, v cvetu mladosti odšli Sokol Konrad Šketa!

Vseslovenski gasilski kongres v Ljubljani v zvezi z velikimi gasilskimi prireditvami je pričel z današnjim dnem in traja do 4. t. l. Za večeraj so prišli prti gostje, danes pridejo češkoslovaški gasilci. Belgijska in poljska delegacija ste že v Ljubljani.

Prestop dijakov na učiteljske.

Za šolsko leto 1930/31. je določilo ministrstvo prosvete, da se morejo dijaki, ki so dovršili 6. ali 7. razred srednje šole s prav dobrim ali odličnim uspehom, vpisati v 3. letnik učiteljskega, dijaki pa, ki so dovršili 8. razred srednje šole z izpitom zrelosti, se morejo vpisati v 4. letnik učiteljskega.

Gostilničarska zadruga v Konjicah je imela dne 27. julija zelo dobro obiskan občni zbor, ki ga je vodil načelnik g. Založnik. Predsednik je pozdravil zastopnika sreskega načelnika, obrtno - zadrugnega nadzornika iz Maribora gosp. Ignaca Založnika in člana pripravljalnega odbora za ustanovitev gostilničarske pivovarne na Laškem g. Emeršiča ter zvezinega tajnika. Po sprejemu poročil je gospod Emeršič v temeljitim govoru raztolmačil potrebo po ustanovitvi gostilničarske pivovarne, za kar je žel živahno odobravanje. Navzoči gostilničarji so se izjavili, da pristopijo kot delničarji k snujanju se pivovarni. Sledilo je še jednat govor zadrugno-obrtnega nadzornika o poslovanju zadrug in zveze. Ob koncu je bil z zadovoljstvom vzet na znanje še referat zvezinega tajnika.

Nezgoda pri delu.

Včeraj so morali na odredbo železniškega zdravnika dr. Sekula prepejati iz delavnice drž. železnice 19letnega študenta-tehnika Milenka Djuriča, ki tamkaj prakticira, v bolnico. Simpatičen mladenič se je med delom tako prehladil, da je dobil akutno pljučnico.

Kap je zadela

včeraj popoldne 71letno vdovo no znanem stotniku Melzerju gospo Marijo Melzer. Z ročnim avtom so jo prepeljali v bolnico.

Mariborska industrija

TUJI IN DOMAČI KAPITAL. — RA V NATELJI, URAĐNIKI IN STROKOVNJAKI. — DOBIČEK IN IZGUBA.

Zaradi izredno ugodne in prometne lege je bila industrija v Mariboru že pred osvobojenjem dobro razvita, cvetelo je pivovarstvo, usnarstvo, mlinarstvo itd., poprevratna doba pa je nudila še več razvoja. Tako so nastale v našem mestu številne nove industrije, posebno tekstilne, in tudi na Teznu so zrastle nove tovarne. Danes se Maribor lahko ponaša, da je industrijsko močno razvito mesto in da živi od tovarov velik del njegovega prebivalstva, posebno periferičnega onega v Melju, pri Magdaleni itd. Nekatere izmed teh industrij se ugodno razvijajo in s svojimi proizvodi ne krijejo samo domačega trga, temveč prodajajo svoje blago tudi po vsej Jugoslaviji in preko njenih meja, v prvi vrsti na Balkan, v Rumunijo in dalje.

Če si pa to našo mariborsko industrijo pobliže ogledamo, moramo poleg razveseljivih ugoditi tudi manj razveseljive in za nas kot narod naposled docela porazne pojave. Velik del naše industrije je namreč zgrajen skoraj docela na tujem izvencrženem kapitalu, ostala industrija, v kolikor je domača, pa tudi ni slovenska. Izjemo tvorijo samo nekatera manjša podjetja, ki jih komaj še štejemo med industrijske obrate, ker imajo pravzaprav le značaj večje obrti. Tako tedaj lahko trdimo, da v slovenskem Mariboru slovenske industrije sploh ni.

Toda ne samo po kapitalu, ampak tudi po vsem drugem je mariborska industrija tuja, kajti le v prav malo industrijskih podjetjih imamo ravnatelje slovenske krvi in le prav malo jih je, ki naš jezik vsaj za najnujnejšo silo razumejo, čeprav živijo med nami že deset ali celo več let. Skoraj popolnoma enak pa je položaj tudi med drugim vodilnim osebjem, posebno med industrijskimi inženjerji in uradniki. Po večini so vsi tujci, tuji državljani, ki slovenščine istotako ne obvladajo. Naposled je pa zelo mnogo tujcev tudi med navadnim administrativnim in

komercialnim uradništvom in med mojstri in predelavci ter kvalificiranimi delavci. Ker pa tvorijo vsi ti s svojimi družinami mnogo sto oseb, je mariborska industrija de facto ista sila, ki najbolj vzdržuje videz nemškega značaja našega obmejnega mesta.

Ne glede na vse to, je pa ta velika množica razmeroma zelo dobro in najbolje situiranih meščanov tudi sicer mrtva za vse naše narodne, kulturne in gospodarske akcije. Od nje slovenski narodni in kulturni Maribor nima absolutno nikakršnega haska, kvečjemu le škodo, ker bi domačini na teh mestih bili lahko največja opora našega dela in razvoja. Pomisliti je namreč treba samo, kako vse drugače bi uspevalo naše gledališče, kako vse drugače bi se lahko razvijalo naše kulturno, društveno in obče narodno družabno življenje, ko bi Slovenci imeli toliko in toliko tovarniških ravnateljev, inženjerjev, industrijalcev itd.

Iz vsega tega moramo tedaj napraviti porazen zaključek, da slovenski Maribor od vse svoje močno razvite industrije nima prav nič drugega kakor to, da mu zaposluje nekaj tisoč delavcev, pa še to ob slabih mezdah in ob neprestanih socialnih bojih in borbah za kosček kruha. Ves čisti dobiček te industrije gre ali v tujino ali pa v nemške roke in z vsem zaslužkom višjih nameščencev se bogati samo umetno vzmdrževana mariborska nemška in nemščarska manjšina.

Da je temu tako, smo v zelo veliki meri krivi sami, ker si pred tuji že od vsega početka nismo znali priboriti avtoritete. Če bi bili že takoj po prevratu zahtevali, da morajo industrije, ki poslujejo na našem narodnem in državnem ozemlju, zaposlovati ne le delavce naše narodnosti, temveč tudi uradnike, inženjerje, ravnatelje itd., bi danes položaj bil brez dvoma drugačen. Tako smo pa pritrdili k vsemu, in zdaj gledamo, kako imamo industrijo in — kako je v resnici nimamo.

Po Mariboru in njegovi bližnji okolici

Kratke beležke, ki hvalijo in grajajo.

Dobro je, če se kedaj oglasim v javnosti, malo pogladim to in ono, kar je v zadnjem času nastalo dobrega in malo ošvrknem stare in nove nedostatke ter vzpodbujam k izboljšanju in pomladitvi.

Ko me je ponovno vodila pot s kolodvora v mesto po Kolodvorski ulici, se mi je vsakikrat vsiljevala misel: kako neupravičeno zabavljajo Mariborčani čez oni res nelep vhod z ljubljanskega kolodvora v Ljubljano! Saj ni pri nas nič boljši! Med tem je Ljubljana korenito odpravila nedostatek, a smo mi hvalabogii na najboljši poti, da ga glede Maribora tudi odpravimo. Mi? No. recimo raje, oni podjetni novi posestnik krasne vile na Zrinjskega trgu, ki je stavbo radikalno prenovil, dokupil svet proti Kolodvorski ulici in ustvaril na njem res lep park. Ni ga pa obdal s kitajskim zidom, ki izraža navadno prav grdo sebičnost, pač pa z umetniško ograjo, ki dovoljuje mimoidoščemu pogledu na harmonično celoto, ki jo tvori park in stavba, katera je prišla s tem šele do prave veljave in učinkovitosti. Manj simpatičen je seveda sosedni novi plot, ki obdaja niže ležeči zelenjadni vrt. Ima namreč precej vaške poteze, a naravnost brutalno učinkuje nezadržana parčela na vogalu Kolodvorske in Aleksandrove ulice, ki, čeravno bujno zaraščena s starimi kostanji, ždi pod uplivom zapuščenosti in razvalin. Vsaj tisti žalostni ostanki zidu in plotu naj bi izginili!

Na Zrinjskega trgu samem kliče prav glasno po valjarju že nekaj mesecev z debelim gramozom posipana cesta. Kolesarji vozijo mesto po njej, po pešpoti. Ni jim ravno bogzna kako zameriti!

Po razmeroma lepi cesti, ki pa tudi na prav mnogih točkah kaže živo potrebo po plombarstvu, jo zavijem, kakor stori to skoroda vsak fuječ, ki pride v Maribor, po krasnem parku na Kalvarijo, da se navzajem srce in duha razveseljuje čega pogleda na celotno mesto. Tam gori, na prvi razgledni točki, me čaka žalostna slika. Predvojni Mariborčani so tamkaj postavili čeden spominski kamen leta 1859, 1866 in 1878 v vojnah z Italijo in ob okupaciji Bosne padlim someščanom. Napis seveda nemški. Kamen s črno marmornato ploščo je bil svojčas deloma obraščen z bršljanom, a je celo skupino obdajala skromna, a čedna ograja. Pijeteta, nič manj in nič več! Kako izgleda pa danes ta spomenik? Borni ostanki, plošča razbita, odlomki napisa, bršljan izruvan, plot podrt. Morda je razdejanje plod prevratne dobe, ki je nekod s pretrdo, nekod pa žal z naravnost zametasto metlo pometala, morda so neodgovorni elementi v teku zadnjih let, veseleči se pustošenja, zagrešili to barbarstvo: gotovo je le to, da spomenik v tej današnji obliki ne more dalje pričati o malomarnosti in pomanjkanju srčne kulture sodobnega Maribora. Ali naj se razira, ali pa popravi; tretjega izhoda tu ni!

Pogled na vidno naraščajoče mesto zabriše naglo ravnokar omenjeni neprijeten vtis. Cele nove četrti obdajajo kot predmestja stari Maribor. Na desni pod meno proti Kamnici »profesorska kotlina«, tam od kralja Petra kasarne na levo in dalje proti Razvanju cela velikanška delavska kolonija, še dalje na levo, vzhodno od pobleškega pokopališča proti Mariji na Brezju zopet velika nova naselbina, ki so ji nadelali s precejšnjo pravico ime »primorskega predmestja«. Ti spomeniki deloma javne, deloma pa zasebne podjetnosti kar zahtevajo obširnejše zabeležbe.

V mestu samem je omeniti od javnosti hladno prezrto dejstvo, da raste skrb za ohranitev maloštevilnih ostankov srednjeveškega Maribora. Starih stolpov na dvorišču Gambrinove pivovarne in za kavarniškim vrtem g. Streharja se je s hvalevredno vnemo lotila polirjeva roka, čije delo jih bo branilo pred razdirajočo silo zoba časa. Grajski trg kaže sedaj čisto drugo lice, ki bi bilo brezdvomno še lepše, če bi gospodarji onih treh starinskih hiš na vzhodni strani trga dali malo prepleskati očrnela in zglojena pročelja.

Neprijetno dirne opazovalčevo oko pušča in neuglajenost vrta, ozir. dvorišča velikega bančnega poslojca, ki gleda v začetku Kopališčne ulice proti frančiškanski cerkvi. Ni v njem niti znamenja dobre volje za ustvaritev česa lepega in bi se mogel brez vsake škode primerno zaplankati. Isto tendenco, žaliti zunanje lice sredine mariborskega mesta, kaže dolgočasni kurjevaški zid v Slovinski ulici, ki se menda tudi štuli med starožitnosti, ki naj bi se ohranile poznim rodovom.

Poboljšajte se vsi, ki vam je danes po stari navadi bral levite lepemu licu Maribora samo dobro hoteči Nergač.

Sanatorij za železničarje — na Gorenjskem?

V tej včerajšnji vesti se imenuje p. motoma kraj Vrhloga mesto Visole pri Slov. Bistrici, kar naj čitatelji popravijo.

Obležal je na trgu

kralja Petra sinoči ob sedmih bivši redar in kasnejši zasebni nameščenec Joža, ki se ga je tako nakresal, da se pri najboljši volji ni mogel več pobrati. Ker pa taki mrtveci niso v okras lepemu trgu onkraj Drave in ker se je zbralo okoli padlega junaka že precej »firbcev«, je bil stražnik primoran spraviti moža na deske h Grafu. Policija pa je že prej dobila obvestilo, da Joža popolnoma pijan razgraja doma in moti hišni red, tako da sosedje nimajo miru ne podnevi ne ponoči.

Nalezljive bolezni.

Mestni fizikat mariborski javlja, da je obolelo od 22. do 31. t. m. v mestnem okolišju na nalezljivih boleznih vsega četrto oseb, dvoje na škrlatiniki, ena na davici in ena na šenu. Umrl ni nikdo zaradi nalezljive bolezni.

Današnji ribji trg.

Danes so prodajali male skombre po 20 Din, sardele po 22 Din, lancate po 26 Din in morske rake po 30 Din za kilogram.

Policijska racija.

Davi je izvršila policija racijo po najbolj sumljivih krajih mesta in ob tej priliki aretirala 11 sumljivih brezposelnih možkih. Danes preiskujejo njihovo preteklost, da ugotovijo, če ni med njimi kakšen tič, ki ga iščejo varnostna oblastva.

Neki kolesar.

ki ga policija še ni mogla ugotoviti, je vozil včeraj na Meljski cesti tako neprevidno, da je zadel z veliko silo v raznašalca »Jutra« in »Večernika« Franja Filipčiča in ga precej občutno poškodoval.

Oi, to »žeganje«!

Žeganje z žeganjem se je vršilo na Jakobovo nedeljo pri Sv. Jakobu v Slov. goricah, prej pa že ponekod drugje. Mnogi »rentači« grejo na cerkveni shod ali na žeganje samo iz gole potrebe, da tam v drugi »fari« iztrosijo svojo korajžo na »auf biks«, cerkve pa niti od znotraj ne pogledajo. Kaj jim je mar vse drugo, da je le tam kje »Micka«, da se ji kupi srce, pa če so fantje, da se ž njimi pomeri moč in korajža. Ako pa je še celo »muzika«, hej primojduna, ta pa še posebno vleče. In pri Sv. Jakobu je bila godba »na pleh«. Pa so vam v soboto ponoči proti polnoči primuzikali iz Maribora ter tako delali »reklamo« za žeganje. Pa je res bilo dvojno žeganje, eno v cerkvi, eno pa zunaj. Ali so godci odnesli domov nepotreben »pleh« in celo kožo, pa ne vem. Proč z godbo od »žeganja«!

Zaradi 7 Din v zapor.

V Ljudski kleti na Grajski ulici je bil sinoči proti polnoči aretiran Makso H., ker ni mogel plačati zapitka v znesku 7 Din. Stražnik je ugotovil, da je Makso H. brez posla in brez stalnega bivališča. Pri zaslišanju je aretiranec izjavil, da noče plačati zapitka zato, da bo tako dobil vsaj prenočišče pri Grafu.

V soboto, dne 2. avgusta se bo v restavraciji Union, kjer bo ob enem koncert, postreglo tudi z na raznju pečenim jagnjetom.

Dramatski odsek trgovsko-obrtno mladine iz Maribora

gostuje v nedeljo, dne 3. avgusta ob 8. uri zvečer v Selnici ob Dravi z veseloligro »V Maribor jo dajmo«. Prosimo za blazen obisk!

Mariborski in dnevni drobiž

Dnevni red občinske seje

v torek 5. tm. obsega med drugim: 38 prošenj za sprejem v občinsko zvezo in 8 prošenj za zagotovilo sprejema; vprašanje elektrifikacije občine Kamnica; prošnja Društva za zdravstveno zaščito dece in mladine za izredno podporo; sprejemba mestne meje proti Košakom; odjava popravil asfaltnih trotoarjev; podpora dijakom srednje tehnične šole, ki nanovo izmerjajo mesto; računski sklep mestnega knjigovodstva za l. 1928 in bilanca mestnega električnega podjetja za l. 1929; prošnja mariborskih gospodarskih in tujkoprometnih korporacij za udeležbo občine pri pohorski vzpenjači; zamenjava vojašnic z vojaško upravo; prošnja dr. Feldmanna za zgradbo hotela na Mariborskem otoku; vprašanje koncesije za prevažanje oseb z avtobusi na progi Ljubljana—Maribor in obratno, (Oskar Žužek), ter koncesije prevažanja oseb z avtobusi na progi Sv. Jurij—Sv. Jakob—Maribor (Franjo Snuderl).

Mariborski denarni zavodi

naznanjajo, da bodo njihove blagajne od 1. do 31. avgusta t. l. odprte le dopoldne od 8. do pol 13. ure.

Dekliška kolonija Podmladka RK iz Bakarca

se je sinoči vrnila po enomesečnem letovanju ob Jadranu. Vse je zdravo in od solnca zagorelo. Stariši so dekleta pričakovali in se toplo zahvaljevali voditeljici gđ. Hermi Bračičevi, ki je z uprav materinsko skrbnostjo vodila kolonijo. Deklice so se s solzami v očeh ločile od sinjega morja, še bi bile rade ostale.

Mestni svet

mariborski se je bavil na včerajšnji seji le o nekaj manj važnih zadevah, med katerimi je bila tudi izdala dvoja, troje uporabnih dovoljeni.

Našim naročnikom!

Današnji številki smo priložili položnico in prošimo vse one, ki so z naročnino še v zaostanku, da isto čim prej poravnajo.

Uprava Večernika.

S pošte.

Imenovani sta v II-2 za poštne uradnici pri pošti Maribor 2 Mihaela Horvat in na Muti Ana Veselič; upokojeni sta uradnici Ana Eržen na Pragerskem in Roza Šun pri pošti Maribor 1.

Gradnja Ribniške koče

je že v polnem teku in bo stavba do jeseni pod streho. Stroški so proračunani na 700 do 800 tisoč dinarjev. Dozdaj je zasiguranih četrta milijona dinarjev. Napeljan bo tudi vodovod. Stavbena zadruga »Ribniška koča« je na svojem občnem zboru minulo sredo za svojega predsednika zopet izvolila g. inž. Šlajmerja.

Prodaja smrekovega lubja.

Direkcija šum v Ljubljani sprejema do 18. avgusta t. l. pismene ponudbe glede prodaje smrekovega lubja. (Predmetni pogoji so na vpogled v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani.)

Koncert v mestnem parku

bo priredila godba »Drave« v nedeljo od pol 11. do 12. ure ob lepem vremenu.

Narasla Drava.

Zaradi močnega deževja v alpskih pokrajinah je Drava preko preteklo noči ponovno narasla za en meter.

Društvo stanovanjskih najemnikov v Mariboru

sklicuje izredni občni zbor za 3. avgusta ob 9. v Gambrinovi dvorani z dnevnim redom: razpust društva in slučajnosti. Dostop imajo samo člani, ki so letos plačali članarino. Stanovanjske razmere so prisilile društvo do tega koraka.

Čiščenje naših krajevnih imen

(Piše Davorin Žunkovič.)

19. »Rošnja« in »Ruše«.

Ti krajevni imeni se smatrajo kot jezikovno nejasni, kajti vsi poskusi tolmačenja so ostali jalovi ali saj neverjetni, kljub temu, da je stvar zelo enostavna, in so priseljeni Nemci svoj čas to bolje razumeli, ker so ob imeni pravilno prevodili v »Rast«, vedoči da pomeni beseda »rošnja« v slovenščini res: **odpočitek, kraj odpočitka**. »Rošnja« (nižje Maribora) se že imenuje l. 1370 kot: »dorf an der Rast in dem Traveld czwischen Petaw und Marchburg«. »Ruše« (višje Maribor) omenjajo listine kot »Ruoste« (leta 1091), »Ruiste« (l. 1184), »Ruoste« (leta 1211), toda iz teh oblik, katere sicer namigavajo na to, da se je prvotno ime morda glasil ali izgovarjalo kot »Roše« ali »Rouše«, ni dovolj razvidno, da li se je izoblikovalo iz besede »rošnja« ali pa iz »rošite, ruište« (v nemščini »Ruhestätte«), kakor se nazivljajo v gorati Hercegovini ona mesta s stalnim promenom vode, kjer se somarska rajda ustavi, krmijo, napoji in obenem presedla, ker se začne zdaj hoja nizdol, čeravno je pomen isti. — Odpočitek je tukaj torej samorazumeven. Vse isto pa velja tudi za one slučaje, če se mora tovor spraviti raz voza na somarje, ker radi strmin, pomankanja ridkané ceste ali sploh kolo voza ni več mogoče priti z vozom naprej.

Ako bi pa kdo tu sumil kak germanizem, bi se motil načelno, kajti na kak nemški vpliv pri krajevni imenodaji v Hercegovini ali celo v starejši dobi pri nas sploh ni misliti, in je korenina »ros, rus, roš, ruš« po takem še preostanek skupnega prajezika, pri čemer je pa staroslovenski izraz skoro vseskozi še enostavnejši, kot n. pr. isti v sanskritu v obliki: »ratis, rasis«.

Zanimivo je pa dejstvo, da je skoro točno 12 km od Maribora proti zapadu kakor jugovzhodu taka »rošnja« ter so 12 km proti jugu oddaljene »Rače« znabiti tudi kaka pohabljenost in »rošnja«, kar se nam pri primerjavi s sanskritno obliko saj dozdeva kot mogoče. — Tudi proti severu je isto razmerje, toda tam se rabi mesto »rošnje« izraz »kaniža« t. j. kraj, kjer je »han« (prenočišče, voda, hrana, krma itd.), in je več takih na našem ozemlju, kakor n. pr. za voznika od severa pri vhodu na Ptuj, kjer se naziva predmestje kot »Kaniža«.

Znano je, da mora vsak voznik s težko natovorenim vozom približno po vsakih 12—15 kilometrih — prej so računali po dveh miljah — ceste v ravnini dati vpregi duška, jo krmiti in napojiti, da si zopet opomore. V hribovitih krajih in pri večjih cestnih vzponih, kjer je celo treba priprege, so pa razdalje od ene »rošnje« do druge tuhtam še tudi skrhili. Na takih odpočitnih mestih so bila običajna korita tik ob cesti z neusahljivim studencem in prenosljivimi jaslji. Ker se je moral tam ustaviti vsak velevoznik, je bila tam tudi vedno kaka boljše gostilna, katera je razpolagala z prenočišči, velikim dvoriščem, obširnimi hlevi in kolarnicami. Neizogibna je bila v bližini tudi kovačnica, in da se voznik ne vara, je bila pred vhodom v »rošnjo« ob robu ceste priklenjena podkova, kar je popotnik pred nekaj desetletji tuhtam še tudi pri nas lahko videl. To je bil znak, da je v tej »rošnji« kovač, kateri mu pregleda vozno okovje, po potrebi preseka v hudih vročinah razmaknjeno petračko obrobo in spravi konjsko podkovo saj do druge »rošnje« v porabno stanje.

Od naše »Rošnje« je potem zopet ista dolžina ceste do Doljega Hajdinja, kakor do Maribora, t. j. 12 km, in nam ime te vasi ne priča samo, da je moral biti med Mariborom in Ptujem že v prastarih časih zelo živahen promet, ker je cesta skozi našo »Rošnjo« tvorila tudi najkrajšo zvezo med obojimi mesti, nego nam to tudi brez drugih dokazov odkrije starejše razmere o našem domačem prometu v splošnem. — Pomilujemo torej že pri tej priložnosti vse one kratkovidne zgodovinarje, kateri mislijo, da je Maribor neka novejša naselbina. Ker živijo v nepružni domnevi, da je le vse ono verjetno, kar je pisano, ono pa ne, kar se sklepa iz neovržitljivih dejstev!

Nekaj drugačno je pa razmerje pri »Rušah«. Tu je bil očitno konec vožnje iz Mariborske strani in prehod na somarski promet, ker še danes ni tam nadaljevanja kake ceste za težka tovorna vozila proti jugu ali zapadu. Bil je tam torej od narave prisiljen daljši odpočitek, ker so se morala tam menjati prometna sredstva glede na pot iz ravnine čez deloma strmo gorovje in obratno. To je bil tudi vzrok, da se je ta naselbina gmotno kakor kulturno bolj razvila.

Kdor se hoče o tem prepričati na širje, da je bila nekdanj v presledkih od 12—15 km povsod kaka zaželjena postojanka za veleprevoznike, naj pregleda n. pr. samo cesto iz Trsta do Dunaja, na kateri se je prekmorsko blago prevažalo čisto na 600 km z istim vozom in isto vprego in seveda z drugim blagom zopet nazaj. Povsod bo našel na običajnem razdalju še danes — v čobi železnice — velike gostilniške zidavnice, boljše vasi, trge in mesta; kar je pa ležalo v sredini, je kazalo siromašnejšo zunanost in se še to povsod ni izravnilo do danes, ker so se železniške postaje večinoma tudi morale prilagoditi tem razmeram.

Ker si pa radi manjkajoče samozvesti 99% Slovencev niti misliti ne upa, da je bilo do začetka 9. stoletja še vse **Stalersko slovensko**, mora to slišati iz nemških ust. Če trdi kaj sličnega Slovenec, potem je že osmešen kot fantazist ali se mu celo prisodi prismojenost. Josef pl. Zahn, nekdanji arhivar v Gradcu, nam pa brez ovinkov odkriva v svoji knjigi »Styriaca« (Graz, 1905), da se je šele v omenjenem stoletju začelo sicer mirno in skraj neopazljivo, pa vendar nepretrgano priseljevanje Nemcev od Semernika proti jugu in s tem tudi neizogibno pretvarjanje krajevnih kakor družinskih imen.

Upamo, da bo zdaj bolje zalego, kakor če izgovorijo to Slovenec, ko zve iz nemške strani, da nismo mi prevajali nemških imen, nego Nemci prvotno slovenske!

Iz vsega tega mora vsakdo razvideti, kako potrebno je že pretresovanje in čiščenje naših krajevnih imen v jezikovnem kakor kulturnem oziru; ker se je v teh še ohranila naša najstarejša zgodovina. To se pa mora izvršiti na pristni znanstveni podlagi in naj bo že enkrat konec onih otročarij, s katerimi nas pitajo razni »strokovnjaki« te vrste. Če se bo to »čiščenje« izvedlo po pametnih in naravnih načelih, bo to izredno obogatilo naš jezikovni zaklad; razjasnilo bo tmene naše stare kulturne zgodovine in bo zopet dvignilo naš narodni ponos, kateri je danes večinoma še v ustih, ne pa v srcu. Mislimo in upamo, da bo to delo, smotreno izvedeno, rodilo obilo sadu na vseh navedenih črtah. —

11letni morilec.

Te dni sta odšla v gozd z doma izmaknjeno puško dva dečka v Galluccio na Siciliji. Ko sta postrelila neka ptico, sta se vračala proti domu in se sprla zaradi plena. 11letni dečko je brez pomisleka med pretepom ustrelil svojega tovariša in vrgel njegovo truplo v vodnjak. Staršem umorjenega dečka je mladi zločinec pripovedoval, da ju je napadel maskirani razbojnik in odvedel tovariša. Varnostni organi pa so našli sledove krvi in kmalu tudi mrtveca v vodnjaku. Sedaj pa je deček priznal svoje krvavo dejanje, nakar so ga zaprli.

630 tiskarn brez dela.

Z Dunaja javljajo, da je zveza avstrijskih tiskarnarjev odpustila v 400 tiskarnah in grafičnih podjetjih Dunaja vse nastavitve. Enako je odpuščeno vse uslužbenstvo 230 tiskarn v provinci avstrijske republike. Za enkrat s to odpovedjo službe še niso prizadete tiskarne, ki izdajajo novine.

Litvinov pride v ČSR?

V Pragi pričakujejo, da prispe v nekaj dneh v prestolico ČSR Litvinov, ki se mudi sedaj v Berlinu. Litvinov ostane baje na Češkoslovaškem dva meseca na odmoru v nekem kopališču.

Odišejada 15-letnega Rusa

Za mamiko iz Rusije v Ameriko.

V Newyorku je v delavnici modnega salona v 52. aveniji nameščena ruska dama-begunka. Njen 15-letni sin je ostal v Rusiji. Nedavno je v Novorosijsku (ob Črnem morju) postal ameriški parnik, ki je pripeljal boljševikom blago. Blago je bilo odloženo in parnik se je pripravljal na odhod. Agenti GPU (sovjetske tajne policije) so vršili natančni pregled. Našli niso nič. Parnik je odrinil. V Stambululu pa so našli na parniku dečka, ki se je vozil »črno«. Bil je 15-letni Rus, ki se je odločil na nevarno pot za materjo v Ameriko. Skril se je tako dobro, da ga pri odhodu niso izsledili. Šele žeja in glad sta ga prisilila iz skrivališča. Poveljstvo parnika je sklenilo, da ga v prvem pristanišču postavi na kopno. Toda v vseh državah so se branili dečka sprejeti brez dokumentov. Kaj storiti? Ali se naj vrne in odda fanta sovjetskim uradom? Kapetan se zaradi izgube časa ni za to odločil in tako so peljali 15-letnega Rusa proti Newyorku. Fant je samo mislil na svidenje z materjo in je bil neksončno srečen. Kakih 100 morskih milj pred Newyorkom pa je kapetan parnika zagledal drugi parnik s sovjetsko zastavo. Bil je eden izmed parnikov, ki so jih boljševiki kupili od ameriške vlade. Parnik, ki je bil v Newyorku na popravilu, je pravkar plul proti Rusiji. Na ameriškem parniku je začel funkcionirati radio. Sovjetski parnik je odgovarjal. Razgovor je bil kratek. Boljševiki so bili voljni sprejeti dečka na svojo ladjo in ga odpeljati nazaj v SSSR. Tekom dveh ur je bil sin ruske emigrantke na sovjetskem parniku in je plul nazaj proti Rusiji. Dečko se je sicer branil in bridko plakal, a zaman, pomoči ni bilo. Čekisti na sovjetskem parniku so se veselili svoje nove žrtve in so ga zaprli.

Šele čez tri dni po prihodu ameriškega parnika v Newyork je nesrečna mati izvedela o usodi svojega sina. Bila si je takoj na jasnem, da bo njen sin po povratku v Rusijo ustreljen vkljub svoji mladosti. Alarmirala je rusko kolonijo Newyorka. Knez Gagarin, znameniti diplomat carske Rusije, je napol vse sile in izrabil vse svoje zveze in stike. Knežinja Gagarinova je pobitela v Washington in ni odstopila na najvišjih mestih, dokler ni dosegla uspeha. Ameriški državni urad je dal brzojavno naročilo ameriškim konzulatom, mimo katerih je šla pot sovjetskega parnika, da morajo fanta odvzeti s sovjetskega parnika v prvem pristanišču, kjer ga dobe. Ako bi se boljševiki upirali, naj pozovejo konzulati na pomoč evropske urade. Utemeljeno je bilo to naročilo s tem, da je mati dečkova sedaj ameriška državljanka in da njen še nedoletni sin postane po prihodu v Ameriko tudi ameriški državljani. Ker pa je že bil na parniku pod ameriško zastavo, je že s tem v resnici postal ameriški državljani. Uboga mati sedaj nestrno pričakuje poročil ameriških konzulatov iz Evrope.

Ženevski kongresi.

V Ženevi prične dne 6. avgusta mednarodni kongres uradnikov, ki bo razpravljal v glavnem o gospodarskem položaju uradništva v posameznih državah Evrope. Poleg tega bo ena glavnih točk sporeda tudi razprava stalnega zastopstva uradništva v parlamentih. Na kongresu bodo zastopane vse evropske države s kakimi 300 delegati. — V dneh 3. do 7. avgusta bo v Ženevi kongres svetovne zveze židovske omladine. Na tem zborovanju bodo prvič zastopane nacionalne zveze židovske omladine iz vsega sveta. Na kongres pridejo tudi mnoge odlične osebnosti židov iz Evrope in Amerike.

Najdaljši plinski vod.

Najdaljši plinski vod na svetu so imeli doslej med plinskimi izvori Amrillo in Densiers v Texasu. Ta vod je dolg 500 km in prenaša dnevno okoli tri milijone kubičnih metrov zemeljskega plina. Sedaj pa so pričeli graditi nov vod, ki bo dolg nič manj kot 1300 km. Spajal bo petrolejske poljane v Texasu z mestoma Minneapolis in St. Paul.

Sport

Plavalne tekme za prvenstvo Jugoslavije.

V dneh 8., 9. in 10. avgusta se bodo vršile v Ljubljani v kopališču S.K. Ilirije plavalne tekme juniorjev in juniorov za prvenstvo Jugoslavije. Program obsega plavanje, skakanje in wa terpolo. Iste discipline obsega tekmo vanje seniorjev za prvenstvo Jugoslavije, ki se bo vršilo v dneh 15., 16. in 17. avgusta v mestnem kopališču v Dubrovniku.

Mednarodne motociklistične dirke v Osijeku.

Dne 10. avgusta priredi Moto-savez velike mednarodne motociklistične dirke v Osijeku.

Male sportne vesti.

Najboljša teniška igralka Jugoslavije Schöffler in Kukuljević sodelujeta pri teniškem turnirju za prvenstvo Nemčije v Hamburgu. Potemtakem ne bosta sodelovala na mednarodnem teniškem turnirju na Bledu.

Predsedništvo mednarodne boksačke unije je priznalo enoglasno Maksa Schmelinga za svetovnega prvaka v težki kategoriji.

Wiener Sportklub, ki je na turneji v Jugoslaviji, je bil včeraj v Osijeku poražen od Gradinskega s 4:0. W.S.K. igra v soboto in nedeljo v Splitu proti Hajduku.

Jugoslovenska reprezentanca v Uruguaju bo pod imenom B.S.K. odpotovala v Brazilijo. Prvo tekmo bodo naši nogometaši odigrali v St. Paulo proti tamkajšnjemu prvaku Brazilije F.C. Paolo.

M.O.L.N.P. službeno.

V nedeljo, dne 3. t. m. se bo vršila na igrišču I.S.S.K. Maribor ob 9.30 mladinska tekma za mladinski pokal S.K. Ilirije med I.S.S.K. Mariborom in S.K. Rapidom. Službujoči odbornik g. Nerat. — Tajnik.

Sodniška sekcija, službeno.

Mladinsko tekmo I.S.S.K. Maribor : S.K. Rapid v nedeljo dne 3. t. m. ob 9.30 na igrišču I.S.S.K. Maribor bo sodil g. Fišer. — Načelnik.

ISSK Maribor.

Drevi ob 20. odborova seja v hotelu »Orel«. — Tajnik.

Rentgen za preiskavo dreves

Pogosto se čita, da se je tu ali tam porlo drevo, ki je bilo na zunaj videti docela zdravo. Če tak dogodek ne povzroči nobenih drugih težjih posledic, je itak dobro. Toda možno je naključje, da pade drevesni orjak na človeka ali žival. Takrat pa je stvar drugačna. Nedavno so poročali o taki nesreči iz Amerike. Z avtomobilom se je odpeljala družba izletnikov po nekem gozdu, kjer se je ustavila pod velikim košatim drevesom, za katero bi bil dal vsakdo glavo, da je zdravo in da bo stalo še sto let. Zapihal pa je malo močnejši veter in obširno steblo, ki je bilo na znotraj čisto preperelo, se je prelomilo ter padlo celo drevo na izletnike. Niti eden iz družbe ni ostal živ. Kanesje so ugotovila oblastva, da je bilo med drugimi tudi to drevo nedavno preiskano po šumarskih strokovnjakih, ki so se posluževali dosedanje metode preiskovanja vztrajnosti debel. Toda nihče ni opazil, da je drevo tik pred svojim koncem... Iznašli pa so sedaj v Ameriki novo metodo preiskovanja dreves, in sicer z rentgenovimi žarki, ki jih zdravo drevo popolnoma drugače propušča nego črveno in bolano. Za šumarje že izdelujejo posebne rentgenove aparate na avtomobilih, s katerimi se bodo vozili od drevesa do drevesa in v kratkem času ugotovili, katera drevesa so zanesljiva in zdrava. Ni dvoma, da je ta metoda zanesljivejša in boljše, ker bo prihranjeno vbadanje s posebnimi iglami, ki je bilo čisto škodljivo za rast drevesa. Tako bo v bodoče »diagnoza« bolj prepričevalna in bolj hitra.

Učiteljica: Kakšna je ta ptica?

Nekaj deklet (se smeje in kriči): Čap! Čap! — Stikajo glave, šepetajo in se hihotajo.

Učiteljica: Kaj je tu smešnega? To je v resnici čapljaj!

K. M. Čepok - Chod:

Jindri

Roman — Iz češčine prevel dr. Fran Bradač.

27

»O kakem navdušenju ni bilo najmanjšega sledu; samo tega nisem mogel prenesti, da bi kdo drugi dal svojo kožo za mojo, in jaz slednjič kot medicinec ne spadam med vojake, od katerih je vsak ali rabel ali pa obsojen na vislice, kakor mu je pač sreča naklonjena,« je odgovoril Jindra s tako trpkostjo, da je osupnil celo njegov oče, ki je bil navajen sinovega črnogledstva.

»Posebno v garnizijski bolnici, kamor me je privedel vpliv in priporočilni dopis dvornega svetnika,« je pristavil Jindra, in oba sta za trenutek umolknila.

»Oče, oče!« se je nepričakovano razvnel Jindra tako, kakor še nikoli, »včasih človek res proklinja trenutek, v katerem je postal član človeškega plemena, ki je med vsemi životinjami najbolj bestialno in najbolj živinsko.«

Njegov glas se je izpremenil v nekako pridušeno rjovenje, kakor bi se davil.

»Sin!« je vzkliznil prestrašeni dr. Pavák.

»Ravno, ko sem odhajal,« je nadaljeval Jindra in tiščal pest krčevito k bradi kakor v grozni prikazni, »so pripeljali v bolnico transport ranjenih Bosnjakov, ostanke dveh praporov, ki so ostali živi pri napadu v bitki v Srbiji, ko so bile naše armade vdruge vržene iz Srbije. Niti eden ni bil ranjen od srbskih pušk, niti eden ni ustrelil na Srbe, toda nihče ni ostal na nogah brez poškodbe, bili so samo mrtvi in ranjeni; to vse je bilo delo ogrskih, torej naših krogel... strašno, grozno. Niti tiste ranjence bi ne bili ostali, kajti honvedi so jih pobijali, ko bi ne bil bavarski general posegel vmes; poveljeval je na tem krilu in je dal razglasiti, da se umakne s svojo vojsko s fronte, ako bo zaveznik nadaljeval vojskovanje na ta način. Če je vse to in še mnogo drugega, ki prav tako vpije do neba, v tej vojni mogoče — ali verjameš, oče, da so se madžarski častniki bahali v kazni, koliko Slovakov je kdo od njih ustrelil, ki niso hoteli naprej pri navalu na Ruše? Ne vedel bi drugače, čemu imam brovning pri sebi! Je izjavil isti enooki Vesenny. Neki kadet, ki ni imel niti puha pod nosom, se je bahal, da je ustrelil srbskega popa, ki se je branil, da bi mu dal svojo hčer čez noč!... Ali veš, čemu so rekli v Srbiji profilaktično zavarovanje proti uporom? Vem za primer, da je v neki srbski vasi, ki so jo imeli zasejeno naši, padel strel... nikoli niso ugotovili, odkod in kam... nikdar niso zalotili, toda poveljnik te baje eksponirane točke je dal odpeljati vse moško prebivalstvo, ki je ostalo doma... razglasil jim je, da bodo vsi takoj ustreljeni, dovolil jim je, da odmolijo očenaš — vsi so molili mirno v zboru kakor v cerkvi. Vsi so smatrali svojo usodo za takó samo po sebi razumljivo in neodvrnljivo, da ni bilo čuti iz njihovega števila niti besedice protesta ali dokazovanje nedolžnosti ali celo prošnje. In ko so starčki odmolili, so jih strojne puške pokosile in padali so brez glasu tam,

kjer so stali, kakor klasje pod koso, kakor mi je pripovedoval v zaupni urici Svetozar Momčič, ki je to videl na svoje oči. Iz množice žen in otrok — ti so morali priti kot priče, zlasti pa, da bi raznašali vesti o tem dogodku — se ni oglasila niti edina kukavica, stali so kakor stražna, nema stena; in ko je bilo vse končano, in ko so bili vsi, ki so se še gibal, pobiti, je pristopilo k stotniku malo dekletce in mu ponujalo dinar, da bi ne dal postreliti še ostalih... Drugje so zopet našli trije srbski dečki težko ranjenega majorja, Stajerca; kako jih je do tega pripravil, da ga niso izdali, kdo ve. Gotovo pa je, da so dečki naložili avstrijskega častnika na vozček in ga na njegovo prošnjo odpeljali k avstrijskim linijam, a ne tako blizu, da bi se čutil varnega. Dalje niso hoteli, bali so se Švabov, krutih hudob. Ko jim je major s častno besedo zajamčil, da se jim ne bo skrivil niti las na glavi, so si dali reči. Majorja so Švabi prevzeli od njih, potem pa so jih takoj obesili — v vojnem povelju je stalo, da mora biti vsak zasačen Srb, ki je več nego štiri leta star, brez izjeme obešen... Če so te in take stvari mogoče, in sicer to nikakor niso edini primeri — na stotine jih je — potem ni boga, niti osebnega, niti neosebne, in če je kateri, potem je namesto najbolj moder najbolj blazen, namesto najbolj dober najbolj zločinski, potem je vreden teh, ki jih je po svoji milosti postavil pod krono na čelo držav...«

»Jindra!« je vzkliznil dr. Pavák karajoče, toda pomiril se je; mesto, kjer sta se solnčila, je na celi vodni progi od Prage najbolj ven pomaknjeno in najbližji človek, čuvaj, ki je pazil na bajto, v kateri sta Jindra odložila obleko, je sedel oprt na njeno steno; velikanski slamenik, ki je bil spleten iz nekakega bičja, si je bil potegnil še čez nos, — in spal — sicer pa je bilo do njega najmanj petdeset metrov.

»Etiki nas vedno zagotavljajo, da je glavni princip vesoljstva dobro, a doslej jim vesoljstvo še ni nikoli pritrilo; nasprotno pa se ni nikoli tako jasno, kakor prav sedaj, potrdila teza, da je glavni princip vseмира prav za prav zlo in zmisel in bistvo naše eksistence, prenašati in delati zlo in samo zlo... Da, če je kak bog, je zél in neosnovano zél. Nekateri trdijo, da je vojna biološka nužnost za ljudstvo, in da ne vprašuje po razlogih in vzrokih: čitali smo celo češke himne v njeno proslavo, na njen heroični vzgojevalni vpliv, ki vede resnično hrabro plemo v boj za ideale prava in pravičnosti, toda jaz pravim, da je fatum ljudstva slep in gluhi in ne čita in ne čuje vojne ideologije in gleda najbolj na to, kako bi spravil narode v vojno, dopušča tudi vojno samo, tako akuten kakor kuga in kroničen kakor legar, hripa ali ftisiz ali lues, in pri tem ostaja hladnokrven in brezbrizen za to, kar govore ljudje, o vzrokih in namenih vojne. Da se vojuje tale svetovna vojna zato, da bi nikoli več ne bilo vojn? Nasprotno! Ako se ne konča že tale vojna s samomorom Evrope, z njenim samorazkrojem, potem se bo že vojevala v isto svrhu, kakor hitro bo mogoče. Psihologi vedo, da je to blaznost množice; če pa zblazni cel svet, se imenuje to svetovna vojna. Ne, ne verujem v boga, ki je s tem, da je ustvaril tak svet, na katerem so take reči mogoče, storil zločin, kakoršnega so zmožni le bogovi. Pa vera v boga mi ni bila

nikoli sveta, a hušje mi je, ker izgubljam tudi vero v človeka, v človeško, v božansko njegovo iskro, ki mi je bila kolektivni bog...«

Mladi Pavák je ognjevit začel in bridko končal; njegove poslednje besede so izzvenele tako, da so pričale o resnični, nikakor ne samo v debati umišljeni žalosti. Njegov govor je očeta zelo prijetno ganil:

»Vidiš!« je začel in oči so mu gorele, »ne da bi slutil, si izgovoril veliko resnico, izgovorjeno v svetih knjigah Vede, čeprav to resnico takoj zopet tajiš!«

»Oče, prosim te, prenehaj ali bolje nikar mi ne začenjaj z indijsko modrostjo. Njeni današnji spoznavalci, tvoji prijatelji, panditi, profesorji indijskih univerz, ne priznavajo Keplera, ker zanika svete knjige, in ki zavoljo tega še vedno uče, da se nebesna kroglja vrti okoli svojega središča, zemlje...«

»I nič, nič!« se je razvnel dr. Pavák. »Res je, da je naivnost Vede navidezno brezmejná; toda če preideš čez njo z razumevanjem, da tiči vzrok za to naivnost v nedostatku človeškega jezika, ki je pristijen, da nadomešča abstraktno s konkretnim, srečaš v Vedi filozofijo, koje globine in jasnosti ne more doseči noben filozofični sistem kulturnega ljudstva. Zlasti o istovetnosti človeške duše z Brahmanom...«

»Za upanišade je danes preveč vroče, oče, posebno za braminsko, ki se seli iz telesa v telo skupno z nekimi pranasii in manasii! To pač ne bo drugače, kot da človeška duša ni nikakoršna bitost, ampak je funkcija telesa, in če tudi bi se postavili na stališče njene eksistence, bi bilo nujno priznati, da je bilo telo vsekakor prej nego duša, in da bi morala duša kot bitost zavzemati neki prostor, prostor pa more zavzemati samo nekaj gmotnega, telesnega...«

»Jindra, fant moj, o vsem tem govorijo brezprimerno krasno Šandodjeve Upanišade, ki so prav za prav dialog med bramavidjo Upanimom in njegovim sinom Svetaketu-jem. O bistvu duše in njeni istovetnosti z brahmanom — vsemirjem v osmih sutrah, to je krasnih alegorijah o medu, rekah, o morju, o nagrodovem drevesu, o soli, razpuščenih v vodi, o Gandharu z zavezanimi očmi v tuji zemlji, o umirajočem spokorniku, o nedolžnem tatu; in vsaka teh vzvišenih suter se končuje z očetovim refrenom, ki pravi smu: »In to je prijetno, dá, to tvori bistvo vseмира, to biva v resnici, to je duša, to si tudi ti, Svetaketu. Tam tvam asi, Svetaketu!... To si tudi ti, Jindra! Tam tvam... asi, Jindra!«

Krivda, zlaganost je bila v zlomljenem glasu, s katerim je izgovoril dr. Pavák končno apostrofo — in pogledal pri tem na levo, kakor bi odtod pričakoval nagel udarec.

Sklonil se je na stran.

Jindra, ki je tudi hotel videti, je dvignil glavo in glej — očetov greh je stal tu v vsej svoji krasoti, ki je bila zagrnjena od glave do nog v kopalni plašč zelenikove barve.

V celi svoji krasoti?

To, kar je bilo od njene krasote videti — glava namreč — ni moglo nesporno terjati tega označenja: ta obraz gotovo ni ugajal vsem; toda komur je ugajal, mu je ugajal zelo, če je bil dotični na primer ljubitelj zelo bujnih obrvi.

Voščil pes

se je zatekel. Najditelj naj ga odda proti nagradi Din 100 v Studencih pri Mlinarici.

2178

Dva gospoda sprejemem

na stanovanje in na dobro domačo hrano. Tattenbachova ulica 2/II. levo.

2174

E IX. 256/30

17

Dražbeni oklic!

Dne 29. septembra 1930 ob 10. uri dop. bo pri podpisnem sodišču v sobi št. 27 dražba nepremičnin, zemljiška knjiga k. o. Koroška vrata vl. št. 23.

Cenilna vrednost: Din 526.964.20

Vrednost pritikline: Din 115.370.—

Najmanjši ponudek: za zemljišče s pritiklinami

Din 358.452.10, za zemljišče brez pritiklin

Din 287.205.42

V ostalem se opozarja na dražbeni oklic, ki je nabit na uradni deski sodišča v Mariboru, odd. IX.

Okrajno sodišče v Mariboru, odd. IX

dne 15. julija 1930.

Sostanovalca sprejemem s 15. avgustom. Barvarska ulica 5, vrata 4.

1170

Sobo novo opremljeno, električna luč, poseben vhod, takoj oddam boljše-mu gospodu ali gospodični. Na željo tudi hrano. Stritarjeva ulica 5/I.

2134

Dne 2. avgusta 1930 bo ob 14.30 uri na Frankopanovi cesti 15, radi selitve javna dražba konj, vozov in drugih predmetov.

2135

MOŠKA ČRNA OBLEKA

za srednjo postavo, skoro nova, se ceno proda. — Beograjska ulica 22, part., levo.

Kompletni trgovski inventar za trgovino z mešanim blagom po zelo ugodni ceni naprodaj. Franc GULDA, Maribor, Meljska c. 26.

2132

Fotografiram vse!

Portreti, brzšlike, industrija, sport. Najnovejši aparati in svetlobne naprave. Novo urejen fotoatelj. Fotomayer, Gosposka 39.

2046

Oddam stanovanje, dve sobi in kuhinjo, pripravno za lokal. Istotam se proda šivalni stroj »Jax«, dva smokinga in en frak. Naslov v upravi lista.

2177

Iščem trisobno stanovanje s pritiklinami ali se udeležim pri novi stavbi. Ponudbe pod »50.000 v gotovini« na upravo lista.

2175

Gospodično sprejemem

v vso oskrbo. Cvetlična ulica 34.

2167

Indian Scout.

generalno očiščen, voznja 8500 km. radi odpotovanja prodam za 16.000 dinarjev. Naslov v upravi lista.

2161

Prodajam čisto nov čebelnjak za devet družin, dve družini sta že notri. 17 praznih košev in nov stroj za Din 2300.— Ivan PIRC, Betnavska cesta 1, Maribor.

2160

Kupim razno pohištvo, obleke, gramofon, nihalne ure. Plačam takoj v gotovini. Ponudbe na M. Makor, Ruška cesta 35.

2154

Spominjajte se CMD!

Vabilo na

vrtno veselico

katera se vrši v nedeljo, dne 3. avgusta

v gostilni Tomše v Pekrah

Sodelujeta pevski društvi »Drava« iz Maribora in

»Planinca« iz Pekar.